

A PROPÒSIT D'ALGUNS POEMES DE CARLES MIRALLES

Francesc Parcerisas

Amb la mort de Carles Miralles, amics, col·legues, lectors, perdem, com sempre passa en aquestes circumstàncies dissortades, un referent important. La xarxa intel·lectual de cadascú es veu afeblida perquè una connexió cabdal, plena de ressonàncies, d'orientacions, d'afectes, es trenca i desapareix per sempre. Els amics perdem la complicitat de molts anys, la riallada de recordar alguna batalleta juvenil (¿qui recordarà les nostres surrealistes classes d'esgrima a l'Escola Industrial?), o les orientacions en les lectures (has de llegir Nicolau d'Olwer!), o la complicitat en alguna opinió política (no s'aconsegueix res anant a aquests jurats del Ministerio...), o l'aprovació per un article, per un poema, per la manera de plantejar i provar de resoldre un determinat vitricoll institucional. I perdem també la sornegueria, sempre amable, no gens feridora, que anava des dels comentaris a les misèries de la nostra pobra condició i costums, patent en les xacres dels anys o agreujada per la malaltia, fins als discutibles o ponderats atractius del personal sanitari femení. Tot se'n va aigua avall massa de pressa, però a les ribes queden troncs i branques entrelaçats, o redossos amansits on l'aigua s'esclarissa, plançons nous, i còdols i roques voluminoses que el corrent amanyaga i que l'aigua lleparà sempre, durant totes les hores que ja no sabrem veure. Ara mateix, entre aquestes aigües, i roques, i restes, m'he posat a fullejar els llibres de poesia de Carles Miralles i m'he fixat en alguns dels poemes –meandres i gorgs d'aigües clares.

Se'm fa difícil explicar quins són els poemes de Carles Miralles que més m'agraden, i encara se'm fa més difícil destriar les raons subjectives que deuen estimular el meu gust concret, parcial o arbitrari darrere els versos de l'amic. Fa uns anys, amb un criteri molt seu, Carles Miralles va decidir engalipar una colla d'amics perquè féssim aquest exercici i construïssim, plegats, una mena d'antologia de la seva obra; crec que tots ens hi vam deixar arrossegar, feliços, sense gaire dubtes: el resultat, aleshores, va ser el volum *No me n'he anat* (2007). Recordo que en aquell moment vaig decidir rellegir tota la seva poesia d'una tirada i que, amb un llapis, vaig anar marcant amb una, dues o tres creuetes els poemes que més m'agradaven; al final en vaig triar algun de gairebé tots els seus llibres. Dos anys més tard, el 2009, em va demanar de dir unes paraules a la presentació de *L'ombra dels dies roja* i, en llegir el llibre a poc a poc, vaig tenir la idea que la dicció sincopada, la repetició, la duresa de la sintaxi hi era per intentar bastir, amb paraules, alguna emoció que només sabia qualificar com l'assumpció, per part del poeta, de trobar-se davant la fi d'un món. També aleshores, amb un llapis, a la primera plana en blanc del llibre, em vaig fer un guionet de les idees centrals que el llibre em suggeria. A diferència dels llibres anteriors, ara, Carles Miralles em semblava defugir amb l'inevitable pudor de l'edat un cert lirisme permetent que suessin a primer terme elements més estoics, més civils, més metafísics potser. A les pàgines de *L'ombra dels dies roja*, això apareixia, com sempre tot al llarg de la seva obra, sota una barreja molt atractiva i ben equilibrada d'imatges i de referències al món estrictament contemporani, a la tradició cultural (Espriu, Baudelaire, Hamlet) o fins i tot (per exemple, al poema "La nostàlgia, i plou") a la força recordada de l'erotisme que traspuava a la frase "l'alta mar del desig", un erotisme que sobreviu quan ja ens és arribada l'hora en què "l'ànima s'estimba"... La poesia de Miralles en

aquest darrer llibre publicat era, i és, esplèndida: d'una grandesa inigualada en la introspecció i en el saber, i d'una mena d'humilitat que només pot sorgir de la "pietat", entesa com la capacitat de comprendre, sense pressupòsits de cap mena, l'ànima humana. La pietat com a forma d'obrir-nos sense prejudicis a una empatia humana universal, a la comprensió i tolerància envers els altres i també envers nosaltres mateixos. El poema "De les dones el dol, el plany" possiblement pot ser llegit com una escena dels tràgics grecs, però també com una foto de la Guerra Civil, o com una petita i sagnant tragicomèdia de la indiferència cruel que constantment sura als noticiaris televisius. Miralles hi repeteix les frases "del plany i el dol" fets pedra, i acaba amb "la buidor", "el pou sense aigua", i el "no hi ha vida". La vida s'asseca, però allò que queda, petrificat, és una mena de monument perdurable per als altres éssers que un dia s'hi vulguin acostar. Per tornar a la imatge que he fet servir abans, el riu furient i malvestador és, també, la cantarella plàcida de l'aigua sota la balma acollidora. Per amistat i per edat, malgrat vides força diferents, la lectura de *L'ombra dels dies roja* em feia comprendre que Carles Miralles també havia arribat al moment en què cal assumir la veu del poeta com un intent maldestre, quimèric, sempre insuficient, de construir un món personal i literari des de la raó i des de l'emoció, al mateix temps que el subjecte s'adona que aquest món, en paral·lel a l'aspecte biològic de la vida, es va afeblint, difuminant. Les boires que el comencen a entelar no disminueixen, ni disminueix el nostre coneixement ni la fermesa de les nostres conviccions (ètiques o estètiques), però veiem com s'atansa el moment en què les paraules, distanciades ja de l'autor, s'afeixuguen cada cop més: a l'ensem poderoses i primitives, contundents i massa fràgils.

Aquest trasbals el trobo també en els magnífics poemes que conec de l'últim recull en què va treballar. S'havia de dir *Tres suites*. Un d'aquests poemes, que reproduïxo a continuació, lliga precisament amb el llibre anterior perquè reproduïx el títol d'aquell (canviant l'ordre de les paraules) i lliga amb el títol, també, del primer llibre que Miralles va publicar (*La terra humida*) –una forma de coherència del món i de la veu poètica al llarg de tota una fecunda vida poètica. Es tracta d'un poema antibel·licista, ancorat en la creença antiga, i tan profundament humana, de la irracionalitat de la violència. La referència al món clàssic hi és una marca lògica, inevitable. Però l'actitud de qui ens parla no se sustenta en afirmacions d'altri (en allò que van dir els poetes antics) sinó en una mena de convicció universal que els homes trenquem una i altra vegada, amb la repetició tràgica de les nostres crueltats sagnants, venjances, massacres, el sentit més alt que hauria de tenir la vida. Som mestres de cultura i depredadors en un mateix impuls, en una mateixa persona, en un mateix temps. L'autor del poema es dirigeix a ell mateix com a continuador d'una estirp de savis i, en aquest sentit, també d'una estirp feta tant de la necessitat d'ensenyar i construir com d'una estultícia i violència irreparables. Algú, aquí, en l'escenari del poema, va ensenyar als adolescents antics que cap penyora no pot justificar l'horror de la guerra que, tanmateix, no ha minvat; i el poeta que reflexiona i, en certa manera, se'ns adreça –a nosaltres, els seus lectors– representa la continuïtat d'aquell passat en tota la seva grandesa però també en tota la seva inutilitat. És en la riquesa

d'aquesta doble assumpció, tràgica i esperançada alhora, que els poemes ara em continuen fent present l'absència de l'amic de sempre.

*Enmig de tanta guerra, de tenir el cor
com un gat xop de pluja
a l'ombra roja dels dies arraulit,
ara, poeta, t'ha vingut a la ment
que aquí ben a la vora un poeta
antic va llançar fa molts de segles
la consigna que mai
no hi ha hagut cap raó
per a cap guerra, que mai
cap vaixell de bells remes s'endugué
cap a cap troia de belles torres
la bellesa de cap hèlena.
I et fas creus, tan savi com t'has fet,
que, falses com són i han estat totes
les hèlenes i totes les troies,
hagin estat i siguin
tan de veres i reals
tristament totes les guerres.
Te'n fas creus i l'olor de la terra
altra vegada humida respire,
aquí a tocar d'on l'antic poeta
als adolescents la gràcia
immarcescible de la dansa ensenyava
i a cantar aquella consigna.*

(Poema inèdit del recull *Tres suites*)

